

Plutof

Taksonoomiamoodul

Juhend

(tööversioon seisuga 16.04.2017)

SISUKORD

Sissejuhatus

1 Klassifikatsioonid

1.1 Uue klassifikatsiooni loomine

1.2 Klassifikatsiooni kloonimine

2 Taksoninimed

2.1 Taksoninimede otsing

2.2 Uue taksoni nime lisamine

2.3 Liigisiseste taksoninimede lisamine

2.4 Taksoninime täiendamine

Sissejuhatus

PlutoF platvorm võimaldab bioloogia ja sellega seotud andmete veebipõhist sisestamist, toimetamist, jagamist ning publitseerimist. PlutoF sobib ökoloogidele, biosüsteematekutele, looduskaitsetele ja seirajatele, harrastusteadlastele, projekti juhtidele jt. andmete haldamiseks alates projekti planeerimisest kuni välitööde, aruannete ja molekulaarsete analüüsideni.

Üheks PlutoF platvormi mooduliks on taksonoomiamoodul eluslooduse klassifikatsioonide loomiseks ja haldamiseks – üksikasutajatel ja töörühmadel on võimalik arendada konsensuspõhiseid klassifikatsioone ning teha need teistele kasutajatele ja avalikkusele kättesaadavaks.

Vaikimisi on PlutoF töölaual kasutajatele kättesaadavad –

1. PlutoF konsensusklassifikatsioon, mille aluseks on olnud erinevad globaalsed klassifikatsioonid (nt Index Fungorum (<http://www.indexfungorum.org/>) seentele, Fauna Europaea (<http://www.faunaeur.org/>) loomadele, APG III süsteem ja The Plant List (<http://www.theplantlist.org/>) taimedele, jt.) PlutoF klassifikatsiooni täiendatakse pidevalt erinevate Eesti ja välismaiste ekspertide poolt ning see on aluseks Eesti Liikide Registrile (<http://elurikkus.ut.ee/elr.php>) ja Eesti Looduse infosüsteemi (EELIS, <http://loodus.keskkonnainfo.ee/eelis/>) taksoninimede klassifikatsioonile;
2. Eesti geokogude infosüsteemi (<http://geokogud.info/>) fossiilide klassifikatsioon SARV;

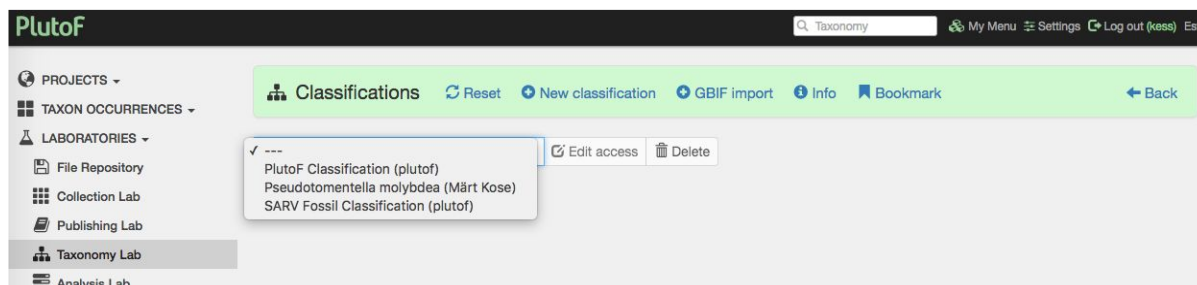
Identseid (sama taksonikontseptsiooni alla kuuluvaid) taksoninimesid on võimalik erinevate klassifikatsioonide vahel siduda – see võimaldab väljavõtetes kuvada andmeobjektidega seotud määranguid ja nende asukohta puul erinevate klassifikatsioonidega seostatuna.

Kõiki kasutajale avatud klassifikatsioonides sisalduvaid taksoninimesid on PlutoF töölaual võimalik siduda taksoni esinemise kirjetega (vaatlused, kogude eksemplarid, kultuurid, geenijärjestused, kirjanduspõhised esinemised) ja taksonikirjeldustega.

NB! Käesolev juhend on mõeldud kasutamiseks koos PlutoF veebi-töölaual üldjuhendiga (<https://plutof.ut.ee/#/manual>), mille palume enne taksonoomiamooduliga tööle asumist kindlasti läbi lugeda. Üldjuhend seletab lahti töölaual üldised põhimõtted, mida käesolevas juhendis ei käsitleta.

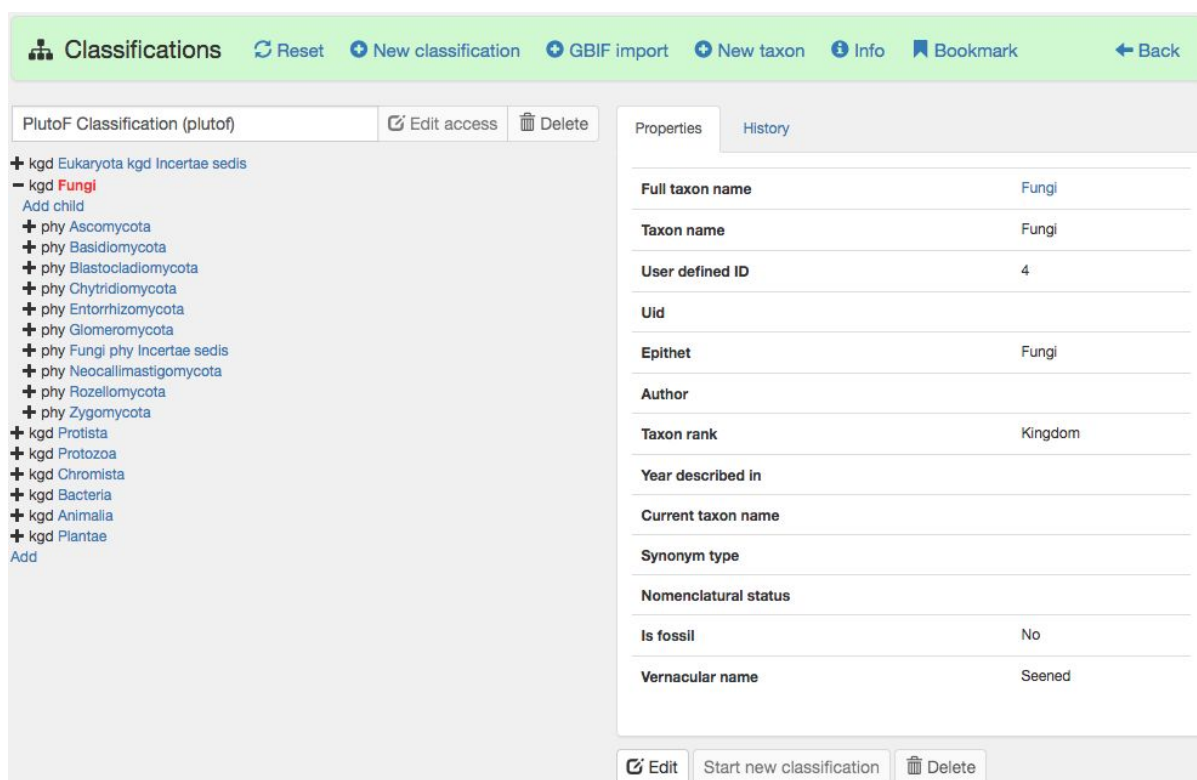
1 Klassifikatsioonid

Kasutajale kättesaadavad klassifikatsioonid leiab valides peamenüüst *Laboratooriumid => Taksonoomia labor => Klassifikatsioonid* (joonis 1).

Joonis 1. Kasutajale avatud klassifikatsioonid.

Klassifikatsioone on võimalik sirvida hierarhilise puu kujul klikates taksoninime ees olevatele “+” ja “-” märkidele (joonis 2). Taksoninimel klikkamine avab lehe paremal poolel valitud taksoni detailse vaate. Taksonipuu vaates on kuvatud ka otselinkid taksoninimede otsinguks, uute taksoninimede lisamiseks (“*Uus alamtakson*”) ja olemasolevate muutmiseks (“*Muuda*”). Nimetatud tegevuste täpsem kirjeldus asub punktis 2.

Joonis 2. Klassifikatsiooni sirvimine.

1.1 Uue klassifikatsiooni loomine

Uue klassifikatsiooni loomiseks tuleb klikata lingil “*Lisa uus*”, mille leiab klassifikatsioonide lehe navigeerimisribalt (joonis 2). Lisamisel tuleb ainsa kohustusliku väljana sisestada uue klassifikatsiooni nimi (joonis 3). Juhul kui soovitakse kloonida olemasolevat klassifikatsiooni või selle haru, tuleb ära märkida ka uue klassifikatsiooni kõrgeima hierarhiaga taksoni nimi (“*Kõrgem takson*”, vt punkt 1.2).

Joonis 3. Uue klassifikatsiooni lisamine.

1.2 Klassifikatsiooni kloonimine

Lisaks tühja klassifikatsiooni loomisele on võimalik alustada uue taksonipuu loomist olemasoleva klassifikatsiooni või selle haru (alamtaksoni) baasil. Näiteks, kui soovitakse ümber korraldada taksonite asetust mõnes kindlas organismirühmas või lisada veel avaldamata uute taksonite nimesid. Joonisel 4 on toodud näide kuidas luua uus klassifikatsioon olemasoleva baasil. Väljale *Kõrgem takson* alustatakse soovitud taksoni nime sisestamist ja seejärel valitakse pakutud nimede hulgast õige taksoni nimi, selts Lepidoptera. Selle valiku tulemusena talletatakse uus klassifikatsioon mis sisaldab kõiki PlutoF klassifikatsioonis siia kuuluvaid taksoneid.

Uus klassifikatsioon Lisa järjehoidjatesse Info Puhasta Tagasi

Klassifikatsiooni andmed

Klassifikatsiooni nimi
Lepidoptera versioon 2

Kõrgem takson
lepidoptera

Lepidoptera Linnaeus, 1758 *(selts)*

Asida **lepidoptera** Allard, 1868 *(liik)*

Plagiotropis **lepidoptera** (Gregory) Kuntze *(liik)*

Ligipääsu õigused

Nähtav Muudetav

Avalik
  Töörühmad ja kasutajad
  Privaatne

 Töörühmad ja kasutajad
  Privaatne

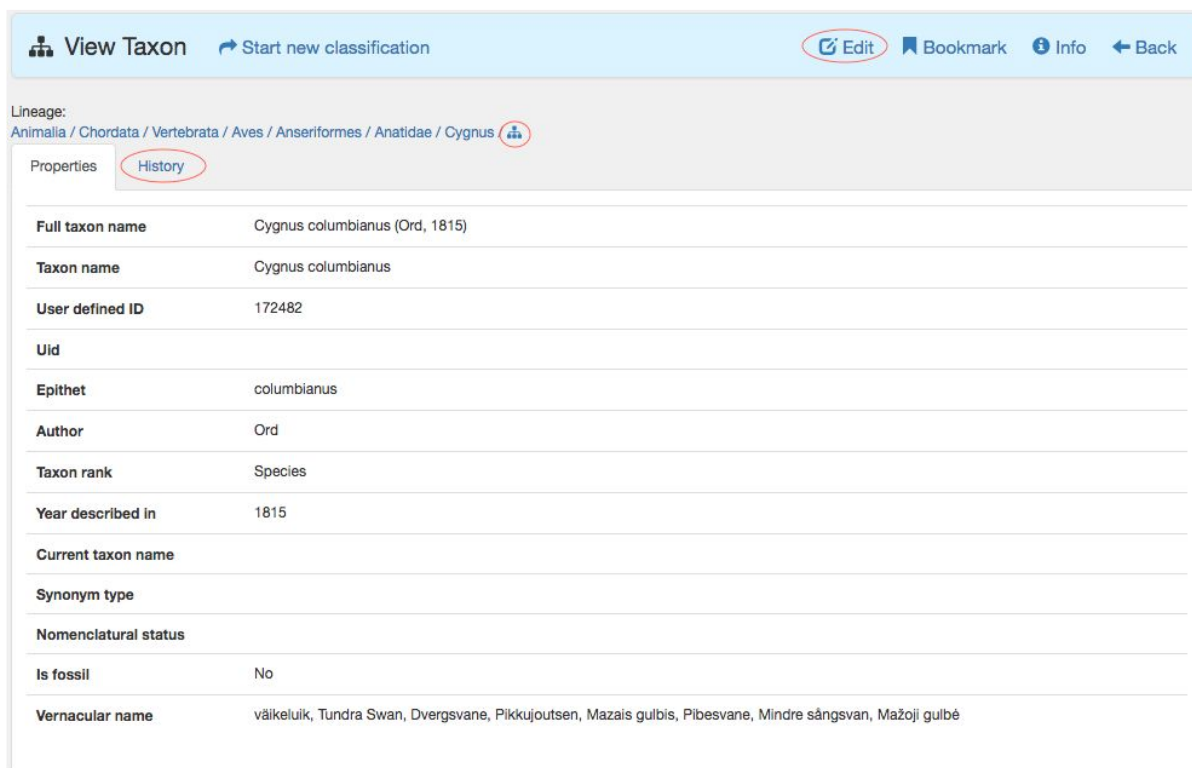
Salvesta
  Tühista

Joonis 4. Klassifikatsiooni kloonimine.

Loodav klassifikatsioon on võimalik muuta avalikuks, teha kättesaadavaks kindlatele kasutajatele ja tööühmadele, või hoida privaatsena (joonis 4, paneel “Ligipääsu õigused”). Täpsem töölaua õiguste süsteemi kirjeldus on ära toodud üldjuhendis.

2 Taksoninimed

Info taksoni nimede kohta on kuvatud nii klassifikatsiooni vaates (punkt 1) kui ka eraldi taksoninime detailvaates (joonis 5).

Properties	History
Full taxon name	Cygnus columbianus (Ord, 1815)
Taxon name	Cygnus columbianus
User defined ID	172482
Uid	
Epithet	columbianus
Author	Ord
Taxon rank	Species
Year described in	1815
Current taxon name	
Synonym type	
Nomenclatural status	
Is fossil	No
Vernacular name	välkeluik, Tundra Swan, Dvergsvane, Pikkujoutsen, Mazais gulbis, Pibesvane, Mindre sångsvan, Mažoji gulbė

Joonis 5. Taksoninime detailvaade. Olulisemad lingid on tähistatud punase ovaaliga.

Taksoninime detailvaates on kuvatud ka nimega seotud omakeelsed nimetused (ingl.k. vernacular names), sirvitav asukoht klassifikatsioonis, nimega tehtud muudatuste logi (*"Muudatused"*), link taksoninime muutmiseks (*"Muuda"*), ning otselink nime kuvamiseks klassifikatsioonis ( ). Soovi korral on võimalik kloonida valitud taksonist algav haru uueks klassifikatsiooniks (*"Alusta uut klassifikatsiooni"*).

2.1 Taksoninimede otsing

Taksoninimede otsingusse on võimalik siseneda kas klassifikatsioonide lehelt (taksoninime otsing navigeerimisribal, punkt 1) või otse peamenüüst klikates selleks otsingu ikoonil (joonis 6).

Joonis 6. Taksoninimede otsingusse sisenemine.

Taksoninimede otsing tagastab otsingusõnale vastavad kirjed (joonis 7), soovi korral on

võimalik lisada ka otsingufiltreid (nt. sisestamise aeg, viimase muutmise aeg, sisestaja nimi) aktiveerides selleks otsingureal “Filtrid”.

Search string: cygnus   Search over all fields: Module: Taxonomy   Filters: ▼   Search

Active filters: List view   Image view   Map view   Statistics

Found 9 results for "cygnus".

#	Record	Created at	Created by	In Estonia	Is deleted	Is synonym	Last modified	Name
1		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus c
2		2016-03-06 17:00	plutof	No	No	No	2016-03-06 17:00	Panuilirus
3		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	Yes	2014-01-02 00:00	Cygnus b
4		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus o
5		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus c
6		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus c
7		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus E
8		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus a
9		2014-01-02 00:00	plutof	Yes	No	No	2014-01-02 00:00	Cygnus c

Joonis 7. Taksoninimede otsingu tulemused.

Otsingutulemuste tabelis kuvatavaid välju on võimalik lisada ja eemaldada tabeli päises asuvale hammasratta ikoonile klikates (joonis 7). Näiteks on võimalik tulemuste tabelisse lisada ka taksoni kategooria, kehtiv nimi või esinemise staatus Eestis. Otsingutulemustele klikates avatakse valitud taksoninimi detailvaates.

2.2 Uue taksoni nime lisamine

Õigused PlutoF põhiklassifikatsiooni taksonite nimesid lisada ja täiendada on kindlatel kasutajatel. Vastavate õiguste saamiseks tuleb saata taotlus klassifikatsiooni haldamisega tegeleva töörühmaga liitumiseks –

Seaded => Töörühmad => Otsi töörühma “PlutoF taxonomy“ => Saada Liitumissoov

Puuduva taksoninime lisamist soovitame alustada otsinguga taksoni nime järgi, mille alla soovitakse uut nime lisada (punkt 2.1). Näiteks, soovides sisestada uut liiki perekonda *Cygnus*, tuleb sooritada otsing sõnaga “cygnus” ning valida alguspunktiks leitud perekonna kirje. Kõrgema taksoni detailvaates asuv link “*Uus alamtakson*” (joonis 8) viib uue taksoninime lisamise vormile, milles on kõrgem takson eelvalitud.

Joonis 8. Uue taksoninime lisamise link kõrgema taksoni detailvaates.

Taksoninime lisamise vormis (joonis 9) on kohustuslikud väljad tähistatud punase taustavärviga – vormi salvestamise nupp aktiveerub alles pärast kohustuslike väljade

korrektset täitmist. Lisaks kohustuslikele väljadele (taksoni tase, taksoni nimi/epiteet) soovime sisestada ka info taksoninime autori, kirjeldamise aasta, originaalallika unikaalse identifikaatori (*LSID*) ja tavanimetuste kohta. Linnuke kastis “*Autorinimi on sulgudes*” kuvab taksoninime autori ja kirjeldamise aasta sulgudes.

Joonis 9. Uue taksoninime sisestamise vorm.

Juhul kui sisestatakse sünonüümset taksoninime, tuleb ära märkida ka hetkel kehtiv nimi, sünonüümi tüüp ja takson, milles sisestatav nimi algselt kirjeldati (*Parent described in*, joonis 10).

Joonis 10. Kohustuslikud väljad sünonüümi sisestamisel.

Juhul kui sisestatakse hübriidi nime, tuleb ära märkida mõlemad hübriidi moodustavad taksonid (joonis 11).

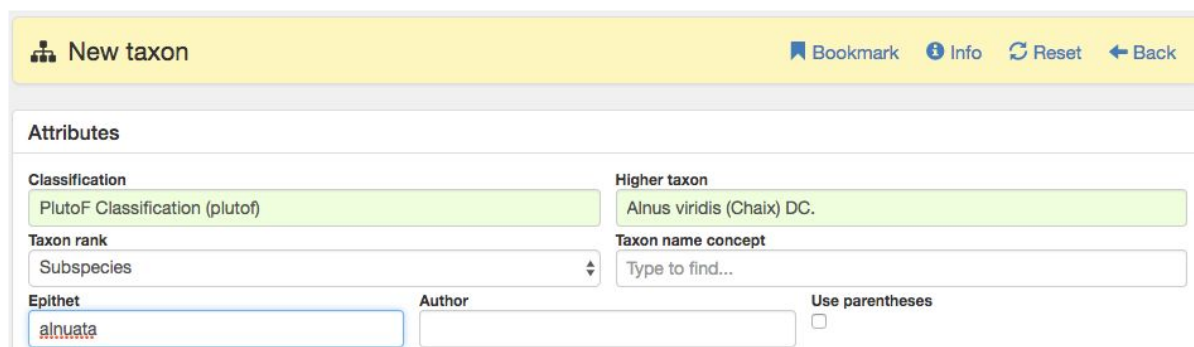
Joonis 11. Kohustuslikud väljad hübriidi nime sisestamisel.

Teine, suuremaid süstemaatika-alaseid teadmisi nõudev viis on liikudes mööda puukujulist klassifikatsiooni mõnest kõrgemast taksonoomilisest üksusest (nt riigist) liigini (punkt 1). Sellisel viisil kõrgema taksonini minnes avaneb alamtaksoni lisamise võimalus otse taksonipuul kõrgema taksoni nime all (joonis 2).

NB! Enne uue nime sisestamist palume kontrollida otsinguga taksoninime olemasolu süsteemis.

2.3 Liigisiseste taksoninimede lisamine

Liigisisest taksoninimed (liigist alamad taksonid, nt. vormid, teisendid, alamliigid, jt) seotakse otse liigi tasemel taksoninime külge (kõrgem takson = liik) sisestades epiteedi väljale liigisisese epiteedi (joonis 12).

Joonis 12. Alamliigi sisestamine.

Juhul kui soovitakse lisada liigisisest taksoninime olemasolevale liigisisesele taksoninimele (nt. *Alnus viridis* subsp. *sinuata* var. *viridis*), tuleb kõrgemaks taksoniks valida esimene liigisisene taksoninimi (*Alnus viridis* subsp. *sinuata*).

2.4 Taksoninime täiendamine

Taksoninime muutmise vorm avaneb taksoninime detailvaates asuval "*Muuda*" lingil klikates. Muutmisvorm ja selle kontrollmehhanismid on identsed taksoninime lisamise vormiga. Tavalisemad toimingud taksoninime muutmisel on –

- taksoninime/epiteedi, autori või kirjeldamise aasta parandamine – muudatuste sisseviimiseks piisab tekstiväljal oleva info täiendamisest ning muudatuste salvestamisest "*Salvesta*" nupu abil;
- kehtiva nime sünonüümiks muutmine – sarnaselt uue nime sünonüümina lisamisele tuleb valida kehtiv taksoninimi, sünonüümi tüüp ja takson, milles sünonümiseeritav nimi algselt kirjeldati (joonis 10);
- sünonüümi kehtivaks nimeks muutmine – tuleb kustutada info kehtiva nime kohta ning valida kõrgem takson, millesse täiendamisel olev takson kuulub (tehakse süsteemi poolt automaatselt).
- taksoninime (ja temaga seotud alamate taksonite) asukoha muutmine taksonipuul (nt perekonna teise sugukonda tõstmine) – tuleb asendada praegune kõrgem takson ("*Vanem*") taksoniga, mille alla täiendamisel olev takson tõsta soovitakse;

- tavanimetuste lisamine ja/või muutmine – rahvapäraseid nimetusi saab lisada taksoninime lisamise ja muutmise vormis eraldi paneelis (“*Tavanimetused*”). Peale nime sisestamist ja keele valimist (kohustuslik) tuleb klikata punase äärisega “Lisa” nupul – selle tulemusena lisatakse uus nimi tavanimetuste nimekirja ning puhastatakse vorm uue nime lisamiseks (joonis 13). Tavanimetuse muutmiseks tuleb see esmalt kustutada ning seejärel uuesti sisestada.

Vernacular Names			
Vernacular name	language	Is not preferred	
vernacular rahvapärane ✖	English		✓ Add

Joonis 13. Tavanimetuste lisamise panel.

- taksoninime kustutamine – mittekorrektelt ja duplikaatidena sisestatud taksoninimesid töölaua põhiklassifikatsioonis saab märkida ükshaaval kustutatuks eeldusel, et kustutatav taksoninimi ei ole (läbi määrangute) seotud teiste objektidega infosüsteemis. Kasutaja enda loodud taksonipuid saab kustutada ühtse komplektina eeldusel, et seal sisalduvad taksoninimed ei ole (läbi määrangute) seotud teiste objektidega infosüsteemis.